החולץ ליבמתו פרק רביעי יבמות מט.

מתני' כל שאר בשר שהוא בלא יבא. כל קורבה שהיא בלא ולפי' אין בה כרת כגון אנוסת אביו וכרבי יהודה דהויא בלא ולא יגלה כנף אביו[1] ומתמת קורבה[2] כגון נושא חלוצתו דהוי בלא יבמה[3] והוי לאו דקורבה בלא כרת: **כל שחייבין עליו כרת.** אבל נושא חלוצתו לא הוי ממזר: [4]**לקיים דברי רבי יהושע.** לא היה כתוב במגלה אלא אריש קאי אמר ר"ש בן עזאי לקיים דברי ר' יהושע כו': **מאשת איש.** חייבי מיתות כו': **גמ' וכתיב לא יבא ממזר.** וסמיך ליה לא יגלה: דר' יהודה ורבנן בפרק נושאין על האנוסה (לקמן דף פז.): **ורבי סימאי.** בכתובות (דף כט:) וקידושין (דף פח.) מן הכל היה עושה ר"ש ממזרים חוץ מאלמנה לכ"ג שעושה חללין ולא ממזרי'. מדקאמר חוץ מאלמנה אלמא אפי' חייבי לאוין אלא מחמת קורבה מרבה כגון מחזיר גרושתו משניאת וכגון נתינה ליטרא דקיימא בלא מתמתן כס (דברים ז) ומשבעה אומות הוא וכגון עמוני שנשא בת ישראל בניו ממזרים: **חייבי עשה.** מלרי או אלומי קודם ג' דורות דכתיב (דברים כג) דור שלישי יצא להם ולא שני ולאו הבא מכלל עשה עשה. והא דר' יאשיה אמר בכתובות (שם) בוחו ונלוח על עקיבא בן יוסף שהיה אומר כל שאין לו ביאה בישראל הולד ממזר: **סבר לה כרבנן.** דפליגי אדרבי יהודה בנושאין על האנוסה (לקמן דף פז.) ואמרי האי לא יגלה כנף אביו בשומרת יבם של אביו הכתוב מדבר דהויא ליה אשת אחי אביו ובכרת והאי דהדר כתבה בשאינה תורה משום למסמך ליה לא יבא ממזר ולאשמעינן דיש ממזר מחייבי כריתות: ה"ג **ורבי יהושע לכתוב רחמנא לא יגלה.** כלומר אי בשומרת יבם של אביו משמעי או באנוסת אביו משמעי לכתוב לא יגלה כנף אביו לאוהיה ולאשמעינן דיש ממזר מחייבי לאוין לרבי יהודה וכל שכן מאשת אב דהויא בכרת ומיתה: **לא יקח.** אים את אשת אביו למה לי למכתב אלא ס"מ מדכתביה הא קמ"ל דלא יבא ממזר עלה אלא אי דהוי ממזר משום לחייבי מיתות הוא (ב) ואלא יגלה כנף אביו לא אלא. ואי קשיא כנף אביו למאי כתביה אי בשומרת יבם לעבור עליו בשני לאוין ערות אחי אביך לא תגלה[4] ואלו דלא יגלה כנף אביו ואי באנוסת אביו אשמעינן דאסורה: **מאי יקח עד לא יגלה.** דהיינו אשת אב הכתובה בין לא יקח ללא יגלה: **הכל מודים.** ואפילו שמעון התימני: **בבא על הנדה.** אע"ג דקאי בכרת אין הולד ממזר: והכא

מתני' איזהו[5] ממזר כל שאר בשר שהוא בלא יבא דברי ר"ע [6]שמעון התימני אומר [7]כל שחייבים עליו כרת בידי שמים והלכה כדבריו ורבי יהושע אומר כל שחייבין עליו מיתת בית דין אמר [8]רבי שמעון בן עזאי מצאתי מגלת יוחסין בירושלים וכתוב בה איש פלוני ממזר מאשת איש לקיים דברי רבי יהושע [9]אשתו שמתה מותר באחותה גרשה ומתה מותר באחותה נשאת לאחר ומתה מותר באחותה [10]יבמתו שמתה מותר באחותה חלץ לה ומתה מותר באחותה נשאת לאחר ומתה מותר באחותה: **גמ'** מ"ט דרבי עקיבא דכתיב [1]לא יקח איש את אשת אביו ולא יגלה כנף אביו [11]כנף שראה אביו לא יגלה וסבר לה כר' יהודה דאמר באנוסת אביו הכתוב מדבר דהויא לה חייבי לאוין וסמיך ליה [2]לא יבא ממזר בקהל ה' אלמא מהני הוי ממזר [12]ולרבי סימאי דמרבה שאר חייבי לאוין דלאו דשאר ולרבי ישבב דמרבה אפילו חייבי עשה נפקא להו מולא ושמעון התימני סבר לה כרבנן דאמרי בשומרת יבם של אביו הכתוב מדבר דהויא לה חייבי כריתות וסמיך ליה לא יבא ממזר אלמא מחייבי כריתות הוי ממזר ורבי יהושע לכתוב רחמנא לא יגלה לא יקח [13](ולא יגלה) למה לי אלא לאו הכי קאמר מלא יקח עד לא יגלה הוי ממזר טפי לא הוי ממזר [14]אמר אביי הכל מודים בבא על הנדה ועל

שמעון התימני אומר כו' והלכה כדבריו. אע"ג דאין למדין הלכה מפי גמרא (ג) [15]הכא הלכתא כוותיה דתמתא דפרק האומר (קדושין דף סו: ושם) גרלאה עיקר דלהלאי גוונא קרי הלכתא פסיקתא בכנא קמא (ד' קב.) ובמסכת ע"ז (דף ז: ושם) בההיא דכל המשנה ידו על התחתונה ולעיל בפ' קמא (דף יד. ושם) אמר פסיקנא כני חייבי לאוין כשרים וינהו ובפרק שני (לעיל כג.) קאמר רב פפא מסתברא חייבי לאוין תפסי בהו קידושין ולעיל (דף מה.) פסקינן דעובד כוכבים ועבד הכא על בת ישראל הולד כשר וכמה אמוראי דאיירי בגרס מחזיר גרושתו ולר"ע לא משכחת לה גרה דאין קידושין תופסין בחייבי לאוין וכרבי יהושע נמי יש להוכיח דלא קי"ל כוותיה דאמר לעיל (שם:) ושניהם לא למדוה אלא מאשת אב וחייבי כריתות דמו לאשת אב לכולי עלמא ולעיל ברים פיקרן (דף ז.) קאמר רלאב"י דהלכתא כוותיה דאין ממזר מספק משמע דהויא ממזר מאשת אב ולעיל (ד' מ:) אמר רב טובי בר קיסנא הכא על בת תלותא הולד ממזר ואפילו רבי יוחנן לא פליג אלא משום דגרה כחלוצה בלאו א): **רבי** יהושע אומר כל שחייבין עליו כו'. יש מגיהים ר' יהודה במקום רבי יהושע דבפרק עשרה יוחסין (קדושין דף עד:) גבי כל האסורין לבא בקהל מותרים לבא זה בזה ור' יהודה אוסר ומפרש עלה דר' יהודה סבר דממזר מאמותו לא הוי ממזר אלא מאשת איש ופריך עלה תניא מהן דהכא ואין גרלה דהיאך היה בן עזאי אומר לקיים מילתיה דר' יהודה והא קשיא מייה טובא דהא בן עזאי תלמיד חכם הוה לרבי עקיבא דאמר נמי שמע (ב"ב ד' קמח:) ור' יהודה מתלמידי בתראי דר' עקיבא הוה ועוד דר' יהודה סבר כרבי עקיבא דיש ממזר מחייבי לאוין כדפריכית לעיל (ד' מז.) גבי ההוא דאתא לקמיה דרבי יהודה וכדאמר בפ' אלבש בפ' אינו (סנהדרין ד' נג: ושם) אלא ודאי ר' יהושע גרסינן והתם פריך תניא משום דהוה ליה למיתני וכן היה רבי יהודה אומר כדבריו אי הוה סבר כר' יהושע ומיהו התם דפריך תניא הוה מצי למיפרך טפי שפיר דלא אפשר לומר דלר' יהודה ממזר מאמותו לא הוי ממזר כיון דמוקי קרא באנוסת אביו וסבר כר"ע דיש ממזר מחייבי לאוין: **איש פלוני ממזר מאשת איש כו'.** תימה דלא נקט חייבי מיתות ג"ד סתם ואי משום למעשה שהיה כך היה א"כ מנ"ל דהוי כר' יהושע וי"ל דנקט אשת איש לרגותא דאע"פ שהוא קל משאר חייבי מיתות דהוי בחנק ויש לה היתר בחיי אחרה:

ובתיב [16]לא יבא ממזר. וא"ת והא מספיק קרא דלא יבא פגוע דכא בינתים וי"ל דיין דלאו בני כניס וינהו ולא שייך מיגייהו ממזר לא חשיב הפסק: **לכתוב** רחמנא או לא יקח או לא יגלה. בקונטרס גרס לכתוב רחמנא לא יגלה ופי' דמלא יגלה לחודיה שמעינן דיש ממזר מחייבי כריתות לרבנן אי מחייבי לאוין לר' יהודה לא יקח אים את אשת אביו למה לי למכתב אלא ס"מ מדכתביה דלא יבא ממזר עליה קאי דמייה הוא דהוי ממזר משום דחייבי מיתות כ"ד הוא אבל אלא לא יגלה לא קאי וכין לא יקח עד לא יגלה הייני אשת אב הכתובה בין לא יקח ללא יגלה וקשה הלא שמוחק הספרים ועוד דכין לא יקח עד לא יגלה לא משמע כפירושו דקאי על אשת אב הכתובה בינתים ועוד אמאי כתב לא יגלה גבי ממזרות ועוד בחייבי מיתות דקילי כמו אשת איש מנ"ל דהוי ממזר ועוד דליליף ר' יהושע שאר חייבי כריתות מהיקישא דר' יוסה וגרלאה לר"י כגירסת הספרים דגרסי לכתוב רחמנא או לא יקח או לא יגלה דמלא יקח נמי שמעינן כריתות דהא דומיא דאשת אב דלא תפסי בה קידושין דהא בהא תליא כדפיר' לעיל (ד' מד: ד"ה עשאה) או מהיקישא דרבי יוסה אחו דאיתקיש כל העריות כדאמרי' ברים הבא על יבמתו (לקמן ד' נד:) ומדכתב תרוייהו ס"מ דמלא יקח היינו חייבי סקילה עד לא יגלה דהיינו חייבי כריתות הוי ממזר ואתא לרבויי כל חייבי כריתות ומיתות קלות וסבר כרבנן דבשומרת יבם הכתוב מדבר ולא הוי לא יגלה בכלל דאי הוי בכלל לא לכתוב אלא לא יגלה ושמעון התימני נמי ה"מ למימר דסבר כר' יהודה דאמרי אנאנסת אביו הכתוב מדבר ומלא יקח עד לא יגלה הוי הולד ממזר ואין לא יגלה בכלל אלא דניחא ליה למימר דסבר כרבנן [9]ולפירוש ר"י ז"ל לתנא דפירקין קמא דסבר כרבי יהודה (ד) דאמר באנוסת אביו הכתוב מדבר וסבר נמי דאין ממזר מחייבי לאוין דמלא יקח עד לא יגלה הוי ממזר ואין לא יגלה בכלל: **הכל** מודים בבא על הנדה ועל הסוטה. פירש בקונטרס אפי' לר' עקיבא דפליג ארבנן דמתניתין במחזיר גרושתו וקאמר דהולד ממזר אע"ג דלאו חייבי לאוין דשאר הוא הכא בסוטה מודה וקשה לר"ת דא"כ ה"ל לאתויי לעיל (ד' מד.) גבי מאנה דמחזיר גרושתו ועוד אי קאי הכל מודים למ"ד אליבא דר' עקיבא דהוי ממזר דלרבי עקיבא דיש ממזר מחייבי לאוין שאין דשאר הא ע"כ הוי ממזר לרבי עקיבא מיבמה לשון נשוס תנא כדאמר בפ"ק (לעיל ד' יד.) דאמר ר' אלעזר אע"פ שנתלקו ב"ש וב"ה בגרות מודים שאין ממזר כו' וקאמר לאפוקי מדרבי עקיבא דאמר אין לחייבי לאוין משמע בהדיא דלר' עקיבא הוי ממזר משומרת יבם ועוד אמר בפרק עשרה יוחסין (קדושין דף עה:) גבי כותים שהיו מיינמים את האחיות ופוטרים הנשואות ורבי עקיבא לטעמיה דאמר אין קידושין תופסין בחייבי לאוין ובפרק האשה רבה (לקמן ד' לב. ושם) גבי אשה שהלך בעלה ובנה למדינת הים קאמר זו דברי רבי עקיבא דאמר אין קידושין תופסין בחייבי לאוין אבל חכמים אומרים אין ממזר מיבמה ולימא אין ממזר מחייבי לאוין אלא תנא הך תנא דר"ע הוא דאמר מחייבי לאוין דשאר הוא דהוי ממזר משום דהדיא דלמאן דאמר אפילו בעי אביו דאמר מחייבי לאוין גרידא לא הוי ממזר משמע דלרבי עקיבא דלמא אמרי אפילו לרבנן דרבי עקיבא שיהא לאו דשאר הוי ממזר מיבמה לשון ושם נפרש בעזרת השם מנא ליה דאמרי' כרבי עקיבא דלמא אמרי אפילו לרבנן והוי ממזר מדרבנן ונראה לר"ת דמחזיר גרושתו וסוטה הוו חייבי לאוין דשאר שאינם אסורים אלא משום אישות ואליבא דתנא דמתני'

מסורת הש"ס

(א) קידושין עד: לעיל מד. [לקמן פה:], ב) [לעיל מד.], ג) [ע' כפי' הרב מברטנורה רים פ"ד דאבות], ד) [לעיל יז: יח.], ה) לעיל יח., ו) לעיל ד. [לקמן נז.], ז) [כתובות כט: קידושין סד. סח.], ח) רש"ל מ"ז, ט) [קידושין סח. ע"ש], י) [דברים כה:], כ) [דברים כה:], ל) [ע"ל אחר ד"ה מאשת], מ) [ויקרא יח], נ) [כתיתא ס"ב קל: נדה ז:].

תורה אור השלם

1. לא יקח איש את אשת אביו ולא יגלה כנף אביו: דברים כג א
2. לא יבא ממזר בקהל יי גם דור עשירי לא יבא לו בקהל יי: דברים כג ג

גליון הש"ם

תוס' ד"ה לכתוב רחמנא וכו' ולשארי צ"ל וכו'. וכפירי ל"ל מ"ל:

הגהות הב"ח

(א) רש"ל ד"ה כל שאר וכו' וממתמת קורבה דאביו וכגון נשא: (ב) ד"ה לא יקח וכו' דמחייבי מיתות הוא אבל אלא יגלה: (ג) תוס' ד"ה שמעון וכו' מפי גמרא. ב"כ בפרק יש נוחלין דף קל ע"ב: (ד) ד"ה לכתוב וכו' דפרקין קמא דסבר כרבי יהודה. ב"כ ע"ל דף י מתוספות ד"ה לרבי יהודה:

מוסף רש"י

כל שאר בשר שהוא בלא יבא. אע"פ שאינו אלא בלא יגלה הולד ממזר (קדושין עד:). כל שחייבין עליו כרת. שחייבין על אותה כרת כרת בידי שמים (שם). הכל מודים. שמעון התימני לומר יש ממזר מחייבי כריתות מודה בבא על הנדה, דר' עקיבא דאמר בבא על הנדה מחייבי לאוין מודה (קדושין שם).

תוס' חד מקמאי

הכל מודים בבא על הנדה ועל הסוטה ועל שומרת יבם שאין הולד ממזר הא דאמר הבא על הסוטה דאין הולד ממזר ה"מ דרך זנות א"נ מדאורייתא אבל דרך נישואין הולד ממזר מדרבנן. וזו היא ששינוי האשה שהלך בעלה למד"ה וא"ל מת בעלך ואח"כ בא בעלה תצא מזה ומזה והולד ממזר מזה [ומזה]. פירוש משני דאורייתא ומראשון דרבנן משום קנסא שמא יאמרו גרש זה ונשא זה ומ"מ אסור במזרח שאין ב"ד מתנין לעקור דבר מן התורה. ומאי ממזר דקאמר שאסיר בבת ישראל והכי איתא בפרק האשה רבה שאסור בממזרת. אלמא אינו ממזר אלא מדרבנן אלא לאו

(ו) ש"מ דברי הכל הוי ממזר ואפי' לר"ש התימני

(ז) הא דאתמר לעיל לענין טבילה איתמר כתב הראב"ד ס' לענין טבילה שהוא צריך טבילה אעפ"י ששכל כבר לשם עבדות

עין משפט נר מצוה

קטנו א מיי' פ"ו מהל' איסורי ביאה כלי ז סמג לאוין קיז טור"ש אה"ע סימן ד סעיף יג: קלב ב מיי' שם פ"ב הל' ט סמג לאוין שם טור"ש שם סי' טו סעיף כ:

תוספות ישנים

א) ועיי' לעיל דאמר רב נחמן (בקדושין ע"ז) גבי כותי ממזר מאמותו וממזר מאשת איש מתערבי נהם משמע שם ממזר מאמותו דהוי חייבי כריתות ודש לחמות דהתם קאי אליבא דר' אלעזר ולר' אלעזר אין לחוש דהא ולחי חייבי סבר דיש ממזר חייבי כריתות כדאמרי' לעיל אי"ר אלעזר אע"פ שנתלקו ב"ש וב"ה בגרות מודים שאין ממזר אלא ממי שאינו איסורי איסור ערוה ועונש כרת:

תוס' חד מקמאי (המשך)

אבל לקבל עליו עול מצות א"צ שכבר קבל עליו מתחלה מדעתו הלכך משחררין אותו בע"כ אבל מתחלה אין מטבילין אותו לשם עבדות אא"כ קבל מדעתו לשום עבדות תחור ומשחררו אח"כ בע"כ ומ"מ אין צריך ג' לשבילת שחרור מדאמרי' בקדושין פ' האומר כל שבידו לאו כמחוסר מעשה דמי ואמר' התם גר נמי לאו כיבן (לבינן) הוא דאמרי' א"ר יוחנן גר צריך ג' ואקשי' אלא מעתה הנותן פרוטה לשפחתו וא"ל הרי את מקודשת לאחר שאשתחרריך שבידו הוא ה"נ דהוי קדושין ש"מ דגבי משחררת לא בעינא ג' ע"ב ג) ר"ל דהיינו עמא (דאר"ן) [דהוי] ממזר מראשון (אלא) מדרבנן שנשאה ע"פ ב"ד וכיון דאם זינתה ברצון הוי ממזר מדאורייתא לכ"ע אם בא עליה בעל השתא שנשאה ע"פ ב"ד בעד א' הוי ממזר מדרבנן אבל לרבנן אפילו זינתה ברצון אינו ממזר דחייבי לאוין הן עכשיו שנשאה ע"פ ב"ד אינו ממזר אפילו מדרבנן שאין בו איסור כלל. אלא משמע דבין לרבנן בין לר"ע הוי ממזר מדרבנן ע"י נשואין שמא יאמרו גרש זה ונשא זה אבל ע"י זנות אינו ממזר אפי' מדרבנן והא דאמרי' בשומרת יבם שאין הולד ממזר פרש"י משום דכתיב לא תהיה אלמא יש בה הויה ואע"ג דכתיב נמי ואשה אל אחותה לא תקח לצר איש את אשת אביו דמשמע דאית ביה קיחה ובמסכת קדושין פ' האומר לפיון מהני תרי קראי דלא חפסי בה קדושין לא דמי לא יקח ללא תהיה. ומיהו קשיא לי להאי פירוש דהא בפרק הזורק תנן בתרתי בבי דיש ממזר מיבמה דתנן התם כל ערוה שאמרו צרותיהן מותרות וכו' הכונס

ו) גרלאה ל"ל ומשמע דמן הנשואין הוי ממזר מדרבנן לר"ת ופפי' לשמעון התימני.

ז) מתיבת הא דאתמר עד דאתמר מ"ז ב"ב.

ח) גרלאה ל"ל ומשמע דמן הנשואין הוי ממזר מדרבנן לר"ת ופפי' לשמעון התימני.

ט) מתיבת הא דאתמר עד דאתמר מ"ז ב"ב.

י) גרלאה ל"ל ומשמע דמן הנשואין הוי ממזר מדרבנן לר"ת ופפי' לשמעון התימני.

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com